

СПЕЦИФІКА РОБОТИ ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Жизномірська О. Я.

E-mail: oksfo@inbox.ru

Тернопільський обласний комунальний інститут післядипломної педагогічної освіти

Сучасна Україна переживає досить складний період соціально-економічної, політичної та освітньої нестабільності, де спостерігається тенденція до безробіття молоді, їх розчаруванням у власній професії та зрештою, своїм майбутнім. Особистість у період дорослішання прагне якомога швидше самоствердитися, самовизначитися та бути задоволеним й успішним в життєвому просторі. Однак ці «намагання» можуть і не реалізуватися, якщо державна молодіжна політика має на меті зовсім інші, як правило, відмінні позиції та наміри щодо сучасної молоді.

Реалії сьогодення спонукають кожного індивіда до сміливості, впевненості в прийнятті власних рішень, вмінні «боротися» із труднощами будь-якого змісту. Так, як зростаюча особистість більше часу проводить у школі, вона не лише здобуває інтелектуальні надбання, успіхи, але й вчиться правильно (конструктивно) відстоювати власну думку, позитивно переконувати інших у своїй правоті, намагається логічно мислити та розмірковувати про різні життєві ситуації, а також вчиться налагоджувати взаємодію (безконфліктного спілкування) з однолітками, вчителями та іншими дорослими.

Незважаючи на «позитиви» учнівської молоді у шкільному середовищі, варто зауважити і про «негативи», які трапляються з ними та мають соціо деструктивну спрямованість. З нашої точки зору, в сучасній загальноосвітній школі набуває значущості особистість підліткового віку. Саме у цей складний, перехідний віковий період для неї, коли вона починає презентувати себе по-іншому і викликає занепокоєння у вчителів та батьків. Насамперед, учні не бажають вчитися, порушують поведінку в класі, принижують гідність інших (однокурсників, друзів, учителів), вербально знуцаються, влаштовують сварки в класі та на шкільному подвір'ї, під час яких не контролюють власні емоції та дії, вірніше вчителю досить важко вгамувати їх прояви «неадекватності». У такій педагогічній ситуації, на допомогу вчителю чи класному керівнику «зголошується» шкільний психолог, котрий в уявленнях батьків та деяких учителів має швидко та ефективно все вирішити та одразу змінити поведінку дитини.

Однак, ми вважаємо за доцільне дотримуватися єдиного правила: конструктивна взаємодія шкільного психолога з вчителем, учнем та його батьками. Як засвідчують інформаційні джерела, за кордоном працюють декілька психологів у загальноосвітній школі, а саме психолог у початковій школі, психолог основної та старшої ланок освіти, то звісно успішність та результативність значно вища, аніж у сучасних умовах навчально-виховних закладах освіти, де психолог не в змозі досягти професійного успіху. Підкреслюємо, що досвідчені педагоги повинні розуміти, що на кожному віковому етапі розвитку в учня трапляються труднощі, які мають вирішуватися разом із дорослим (вчителем, психологом, батьками). Вважаємо, що вчитель сучасної школи має безпосередньо (постійно) співпрацювати зі шкільним психологом, а не тоді коли виникають проблеми в дітей шкільного змісту.

Реалії сьогодення засвідчують, що яким необхідно бути шкільним психологом, і сприятним, і досвідченим, і компетентним, креативним і мобільним, щоб ефективно виконувати професійні обов'язки.

Акцентуємо увагу на основних видах діяльності практичного психолога в сучасних шкільних умовах. Насамперед, **психолог співпрацюючи з учнями здійснює:**

1. Діагностику психологічної готовності дитини до школи (1-го класу). Займається виявленням першокласників, у яких особистісний, емоційно-вольовий, інтелектуальний, поведінковий компоненти психологічної готовності до навчання у школі не сформовані. Створює умови для їхньої успішної адаптації.

2. Займається виявленням учнів, що мають труднощі адаптації до навчання у школі II-III ступенів. Забезпечує полегшення та швидкої адаптації.

3. Діагностику наявності відхилень в інтелектуальному розвитку дітей, з'ясовує причини цих порушень і визначає оптимальні умови для подальшого особистісного становлення.

4. Вивчає особливості особистісного розвитку учнів, схильних до конфліктів, агресії, неадекватних учинків, а також тих, хто має проблеми у взаємодіях з однолітками та вчителями. Практичний психолог визначає причини таких відхилень та можливості їх усунення.

5. Профілактику виникнення невротичної, психопатичної, девіантної поведінки шляхом виявлення учнів з психологічною схильністю до таких форм поведінки та організовує відповідну психолого-педагогічну роботу, спрямовану на зниження показників ризику, усунення умов, сприятливих для формування негативних психологічних новоутворень.

6. Психологічне консультування на запит учнів.

7. Займається організацією факультативної, гурткової роботи, позакласних заходів, тренінгів, спрямованих на формування у школярів необхідних психологічних уявлень, розвиток самоусвідомлення, стимуляцію самовиховання, самовдосконалення, обговорення проблем психологічного характеру, що їх хвилюють.

8. Роботу з обдарованими учнями.

9. Профорієнтаційну роботу.

Разом з цим співпраця психолога з батьками передбачає:

1. Пропаганду психологічних знань. Розширення та поглиблення уявлень батьків про закономірності психологічного розвитку дитини, особливості соціальної ситуації розвитку на кожному віковому етапі. Руйнування хибних і формування правильних установок батьків щодо прийомів виховання дітей у сім'ї.

2. Індивідуальні консультації на запит батьків.

3. Психологічне консультування тоді, коли проблеми психічного розвитку дитини зумовлені наявністю негараздів у самих батьків.

4. Сімейні психологічні труднощі.

На нашу думку, шкільний психолог повинен бути компетентний, оскільки спілкування з батьками, вчителями та класними керівниками потребує тактовності, толерантності та делікатності у висвітленні деяких психологічних «моментів» підростаючої особистості.

Шкільний психолог у взаємодії із педагогічним колективом:

1. Встановлює довірливі взаємини з усіма вчителями.

2. Презентує основні функції, завдання, зміст та особливості роботи практичного психолога. З'ясовує шляхи взаємодії психолога та педагога.

3. Надає соціально-психологічну допомогу вчителям у створенні ними розвивального середовища та сприятливого психологічного клімату в класах.

4. Допомогає реалізувати методи психолого-педагогічного спостереження для діагностики міжособистісних взаємин, рівня інтелектуального потенціалу, наявності власних проблем школярів.

5. Сприяє організації диференційованого навчання та індивідуального підходу в навчанні та вихованні учнів.

6. Пропагує психологічні знання. Надає інформацію про нові дослідження у галузі психології.

7. Вивчає запити вчителів усіх класів.

8. Забезпечує індивідуальні консультації та психологічне консультування щодо особистих проблем на запит педагогів й учнів.

9. «Розряджає» негативний вплив нервово-психічного перевантаження у педагогів шляхом організації роботи кімнати психологічного розвантаження, тренінгів спілкування та особистісного зростання.

10. Організовує заходи психологічного спрямування на запит адміністрації школи [1; 120].

Таким чином, практичний психолог у сучасній школі має можливість оцінювати зміст та методи навчання і виховання учнів, що реалізуються в різних навчально-виховних закладах, давати практичні поради та рекомендації щодо вдосконалення із врахуванням наукових даних розвитку особистості дитини різного віку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Легка Л.М., Семенча Л.Г. Організація діяльності психологічних служб: Навчальний посібник – Львів.: «Новий Світ-2000», 2009. – 372с.

2. Немов Р.С. Психологія. В 3-х кн. Кн. 2.: Психологія образования: учеб.для студ. пед. учеб. заведений / Р.С.Немов. – 4-е изд. – М.: Гуманитар. изд. центр ВЛАДОС, 2006. – 606с.

3. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога. В 2 кн. Кн.2: Работа психолога со взрослыми. Коррекционные приемы и упражнения: учеб.пособие / Е.И. Рогов. – М.: Изд-во ВЛАДОС - ПРЕСС, 2006. – 477с.